

2010-08-16

MF/PB

Dnr 181/10

Skolverket

Att: Peter Bohman, Cecilia Sandberg

106 20 Stockholm

Skolverkets förslag till nya ämnesplaner samt ämnen och kurser i inriktningar och programfördjupningar (Dnr 2009:520)

Lärarnas Riksförbund har beretts tillfälle att lämna synpunkter på ovanstående remiss. Detta remissvar kommenterar förslagen till ämnesplaner på ett övergripande sätt. De mer detaljerade kommentarerna om specifika ämnesplaner, kurser i inriktningar och programfördjupningar har avlämnats via Lärarnas Riksförbunds ämnesforum.

Inledande synpunkter

Lärarnas Riksförbund är medvetna om att Skolverkets arbete med ämnesplanerna har skett under stor tidspress och att arbetsgången därav har varit tvungen att vara på ett visst sätt. Trots att processen har varit öppen med möjlighet för påverkan under arbetets gång vill Lärarnas Riksförbund påpeka att det har varit olyckligt att en för lärarkåren så viktig fråga som ämnesplaner för gymnasiet har behövt behandlas över sommaren. Detta har påverkat Lärarnas Riksförbunds möjligheter att få in synpunkter från hela organisationen då många av våra medlemmar har haft semester.

Sammanfattande synpunkter

- Lärarnas Riksförbund tillstyrker Skolverkets förslag till nya ämnesplaner, kurser i inriktningar och programfördjupningar.
- Lärarnas Riksförbund välkomnar den nya strukturen i ämnesplanerna och tillskapandet av ”centralt innehåll” för varje kurs.
- Lärarnas Riksförbund efterlyser omfattande centrala insatser för att fortbilda lärarna i hur de nya ämnesplanerna är tänkta att styra samt hur kriteriesystemet skall tolkas, förstås och tillämpas.

Lärarnas Riksförbund föreslår

- Lärarnas Riksförbund föreslår en funktion som likt de tidigare gymnasieinspektörerna kontinuerligt, systematiskt och praktiktära följer upp hur betygssystemet tillämpas.
- Lärarnas Riksförbund anser att omfattande kommenterande material samt bedömningsexempel måste tas fram av Skolverket i samband med de nya ämnesplanerna.

Ämnesplanernas struktur

Lärarnas Riksförbund välkomnar den nya strukturen i ämnesplanerna som framförallt skapas genom den nya rubriksättningen. Den nya strukturen bidrar enligt förbundet till en ökad stringens och tydlighet i ämnesplanerna vilket tillsammans med införandet av ”centralt innehåll” för varje kurs samt tydligare betygskriterier bidrar till en ökad likvärdighet i gymnasieskolan.

Implementering

Med erfarenhet av bristerna i implementeringen av den förra betygsreformen, i mitten av 1990-talet,¹ vill Lärarnas Riksförbund tydligt lyfta fram betydelsen av att omfattande centrala implementeringsinsatser görs. De nya ämnesplanerna och betygskriterierna baseras på ett helt nytt sätt att tänka, varför de betygsättande lärarna måste ges reella möjligheter att såväl enskilt som tillsammans sätta sig in i det föreslagna kriteriesystemets utformning, syfte och teoretiska grund. För detta krävs omfattande fortbildning av lärarna till vilket det krävs centrala insatser med specialdestinerade medel. Dessutom behöver lärarna arbetstid att såväl enskilt som tillsammans resonera och reflektera över hur de nya ämnesplanerna skall tillämpas.

Praktiktära uppföljning

Lärarnas Riksförbund vill också påpeka vikten av en praktiktära uppföljning av det nya systemet. En brist som Lärarnas Riksförbund ser i det nuvarande systemet är att det inte sker någon regelbunden uppföljning av hur systemet tillämpas. Förr skedde detta genom de så kallade gymnasieinspektörerna vilkas uppgift var att besöka hela skolor, ledning och enskilda lärare för att bland annat observera undervisning, granska och diskutera betygsättning och så vidare. Denna funktion saknas i dagens gymnasieskola och Lärarnas Riksförbund är övertygad om att detta har en negativ inverkan på likvärdigheten i gymnasieskolan. Lärarnas Riksförbund efterlyser därför ett införande av en liknande funktion som gymnasieinspektörerna en gång hade.

---

¹ Se exempelvis Bengt Selgheds avhandling *Ännu icke godkänt: Lärares sätt att erfara betygssystemet och dess tillämpning i yrkesutövningen* (2004).

Nya markörer av nivåskillnader

I liggande förslag till ämnesplaner har de ord som enligt Skolverket markerar de kvalitativa kunskapsskillnaderna mellan de olika betygstegen markerats med fet stil. Det är enligt Lärarnas Riksförbund ett bra förtydligande för dem som skall arbeta med dokumenten och är därför något som förbundet välkomnar.

De föreslagna ämnesplanerna innehåller viktiga förändringar av hur kunskapskraven formuleras. Nivåmarkörer som i det nuvarande systemet endast återfinns på en nivå vardera återfinns nu på samtliga betygsnivåer men tillsammans med nya ord som markerar nivåskillnaden. Ett exempel från samhällskunskapen är att den föreslagna ämnesplanen talar om att för betygen E, C och A ”redogöra *översiktligt*”, ”redogöra *utförligt*” eller ”redogöra *utförligt och nyanserat*”. Denna förändring önskar Lärarnas Riksförbund lägga stort fokus på.

För det första vill förbundet återigen ta fasta på behovet av att de betygsättande lärarna i gymnasieskolan får omfattande fortbildning i vad de nya förändringarna innebär och på vilka idémässiga grunder de skett.

För det andra vill förbundet påpeka att tillägget av dessa ord som skall illustrera progressionen mellan de olika kunskapskraven i vissa fall kan riskeras att tolkas kvantitativt snarare än kvalitativt. Det är fullt möjligt att tolka den kunskapsmässiga skillnaden mellan att redogöra ”översiktligt” och ”utförligt” för någonting som en skillnad i omfång eller mängd, snarare än en skillnad i kvalitet. Sådana tolkningar måste undvikas i ett system som bygger på en kvalitativ kunskapssyn. I vissa ämnesplaner uppfattas kopplingen mellan det förra systemets markörer (exempelvis beskriva – jämföra – värdera) och det de nya markörerna tydligare än i andra, varför Lärarnas Riksförbund anser att Skolverket bör se över utformningen av kunskapskraven ytterligare. Särskilt bör Skolverket beakta skillnader mellan ämnesplaner för yrkesämnen och teoretiska ämnen.

För det tredje vill Lärarnas Riksförbund påtala behovet av att Skolverket tar fram vägledande, kommenterande material och bedömningsexempel till de betygsättande lärarna. I nuvarande system har taxanomier av olika slag, där olika kunskapskvaliteter har kunnat ställas upp hierarkiskt, varit ett bra hjälpmedel för betygsättande lärare. I och med den förändrade konstruktionen av kriterierna i förslaget till ämnesplaner kommer detta verktyg inte längre att kunna användas på samma sätt. Därför anser Lärarnas Riksförbund att det bedömningsmaterial Skolverket tar fram också måste innehålla schematiska presentationer där betyg, tillhörande kriterier och kunskapsstyper syns i en gemensam uppställning. Ett stödmaterial av detta slag underlättar de betygsättande lärarnas arbete och bidrar till en mer likvärdig betygsättning.

Betygstegen

Skolverkets uppdrag gällande ämnesplanerna har varit att formulera kriterier för betygstegen E, C och A. Lärarnas Riksförbund har i sitt tidigare remissvar gällande betygsgreformen (Ds 2008:13) framfört krav om att kriterier bör utformas för samtliga steg och ska inte i sak kommentera det ytterligare här.

Lärarnas Riksförbund vill dock påpeka att olika elever med olika kunskapsprofiler kommer att få betygen D och B satta på olika grunder i och med de föreslagna ämnesplanerna. Lärarnas Riksförbund vill genom detta uppmärksamma det faktum att det finns en diskrepans mellan reformens intentioner att uppnå ökad likvärdighet å ena sidan och vad som tycks bli dess konkreta utfall å den andra.

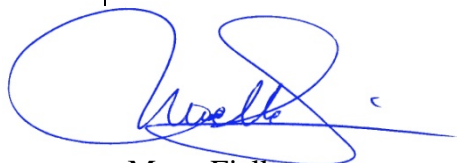
Konkurrerande arbetsuppgifter – rättssäkerhet för elever

Trots att det inte är en fråga för Skolverket så önskar Lärarnas Riksförbund i detta sammanhang också påpeka att lärarnas nuvarande arbetssituation och arbetsbelastning i stor utsträckning kan begränsa reformens genomslag. Utöver de vardagliga arbetsuppgifterna så tillkommer i denna reformperiod många praktiska frågor kring GY2011 vilka ofta hamnar i förgrunden på det lokala planet såsom att ingå i olika arbetsgrupper som planerar den nya verksamheten. Lärarnas Riksförbund vet av erfarenhet att detta skapar minimalt med utrymme för lärarna att enskilt och kollektivt reflektera, resonera och analysera det föreslagna systemets konstruktion och implikationer. Detta åskådliggör därför återigen behovet av centrala implementeringssatsningar.

Ytterst är detta en rättssäkerhets- och rättvisefråga för eleverna; det är de som drabbas om inte lärarna ges reella förutsättningar att arbeta med betygssättningen som det är tänkt i reformen.

Med vänlig hälsning

| LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

Metta Fjelkner
Ordförande

Pontus Bäckström